

POSTANOWIENIE

Dnia 15 listopada 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Gerard Bieniek (przewodniczący)

SSN Antoni Górski

SSN Iwona Koper (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku H. Z. i H. H.

przy uczestnictwie [...]

o stwierdzenie nabycia spadku,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 15 listopada 2006 r.,

skargi kasacyjnej uczestnika postępowania A. P. od postanowienia

Sądu Okręgowego w B.

z dnia 16 lutego 2006 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 20 września 2005 r. Sąd Rejonowy w B. stwierdził , że:

1/ spadek po S. Z., zmarłym 13 czerwca 1983 r. na podstawie ustawy nabyli: rodzeństwo A. P. i T. Z. w $\frac{1}{4}$ części każdy, dzieci rodzeństwa: A. Z., A. Z., B. S. w $\frac{1}{12}$ części każdy, oraz H. H., S. H., M. G., A. H. i J. R. w $\frac{1}{20}$ części każdy;

2/ spadek po T. Z., zmarłym 20 grudnia 2003 r. na podstawie ustawy nabyli: wdowa H. Z. zd.K. w $\frac{1}{2}$ części, dzieci rodzeństwa M. P., A. P. w $\frac{1}{12}$ części każdy oraz A. Z., A. Z., B. S. w $\frac{1}{18}$ części każdy i H. H., S. H., M. G., A. H. i J. R. w $\frac{1}{30}$ części każdy.

Sąd Rejonowy ustalił, że w skład spadku wchodzi nieruchomość położona w B., nie stanowiąca gospodarstwa rolnego. W dacie otwarcia spadku po S. Z. za gospodarstwo rolne mogły być uznawane grunty o powierzchni ponad 50 arów (w dacie otwarcia spadku po T. Z. - ponad 1 ha), które zgodnie obowiązującym wówczas rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 listopada 1964 r. w sprawie przenoszenia własności nieruchomości rolnych, znoszenia współwłasności takich nieruchomości oraz dziedziczenia gospodarstw rolnych były lub mogły być użytkowane na cele produkcji rolnej, jeśli decyzją terenowego organu administracji państwowej stopnia podstawowego zostały przeznaczone na cele bezpośrednio związane z produkcją rolną. Jak wynika natomiast z informacji Urzędu Miejskiego w B. przedmiotowa nieruchomość w ogólnym planie zagospodarowania przestrzennego obowiązującym w latach 1975 do 1986. znajdowała się w terenie oznaczonym jako „teren zieleni izolacyjnej leżący w strefie ochrony sanitarnej zakładów przemysłowych; adaptacja istniejącej zabudowy jednorodzinnej do pełnej amortyzacji”. Wobec ustalenia, że przedmiotowa nieruchomości nie stanowiła gospodarstwa rolnego Sąd Rejonowy nie orzekł o jego dziedziczeniu.

Postanowienie zaskarżył uczestnik A. P. w części dotyczącej braku orzeczenia o dziedziczeniu gospodarstwa rolnego po S. Z. Wnosił o jego zmianę przez dodanie orzeczenia, iż w skład spadku po S. Z. wchodzi udział w gospodarstwie rolnym, który na podstawie ustawy dziedziczy w całości A. P.

Postanowieniem z dnia 16 lutego 2006 r. Sąd Okręgowy w B. oddalił apelację uczestnika, dzielając stanowisko zaskarżonego nią postanowienia, że

spadkowa nieruchomość, jako nie przeznaczona na cele bezpośrednio związane z produkcją rolną decyzją terenowego organu administracji, nie może być uznana za gospodarstwo rolne.

W skardze kasacyjnej uczestnik A. P. zarzucił:

- naruszenie przepisów § 1 ust. 2, pkt 2 i § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 listopada 1964 r. w zw. z art. 1058 k.c. obowiązującego w dacie otwarcia spadku po S. Z. przez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w skład spadku po nim nie wchodzi gospodarstwo rolne,
- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez nieprzeprowadzenie dowodu z uchwały Rady Miasta B. na okoliczność jej treści, a zwłaszcza ustalenia czy w/w uchwała odpowiada przesłankom z § 1 ust. 1, pkt 2 rozporządzenia z 28 listopada 1964 r., a tym samym czy mogła być podstawą pozbawienia spadkowej nieruchomości charakteru rolnego.

Wnosił o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nieprzeprowadzenie przez sąd określonego dowodu nie kwalifikuje się jako uchybienie art. 233 § 1 k.p.c., który dotyczy oceny przeprowadzonych już dowodów, przy czym przepis ten jest w ogóle wyłączony jako podstawa skargi kasacyjnej (art. 398³ § 3 k.p.c.).

Uzasadniona jest natomiast przytoczona w skardze podstawa naruszenia prawa materialnego.

O tym czy nieruchomość należy uważać za rolną decyduje jej charakter w chwili otwarcia spadku. W stanie prawnym obowiązującym w dacie otwarcia spadku po S. Z. , według rozporządzenia z dnia 28 listopada 1964 r. w jego ówczesnym brzmieniu (tekst. jedn. Dz.U. z 1983 r., Nr 19, poz. 86 – dalej jako „rozporządzenie”), za nieruchomość rolną uważana była nieruchomość o łącznym obszarze przekraczającym 0.5 ha, która jest lub może być użytkowana na cele produkcji rolnej nie wyłączając produkcji ogrodniczej, sadowniczej i rybnej (§ 1 ust. 1 i 3). Przepis § 1 ust. 2 pkt 1 i 2 rozporządzenia wyłączał z pojęcia nieruchomości

rolnej tereny, które w sposób w nim opisany zostały przeznaczone na cele nie związane bezpośrednio z produkcją rolną. Na tak zdefiniowanym pojęciu nieruchomości rolnej bazowało zawarte w rozporządzeniu pojęcie gospodarstwa rolnego (§ 2).

W świetle powyższego, dokonana przez oba sądy orzekające wykładnia przepisu § 1 rozporządzenia jest błędna w pierwszej kolejności dlatego, że o rolnym charakterze nieruchomości nie decydowało i nie warunkowało go wydanie decyzji administracyjnej o jej przeznaczeniu na cele bezpośrednio związane z produkcją rolną. Nieruchomość miała taki charakter, gdy była, lub mogła być użytkowana na cele produkcji rolnej, jeżeli spełniała przy tym normę obszarową. Natomiast traciła charakter nieruchomości rolnej w wyniku zarządzenia właściwego terenowego organu administracji państwowej o ustaleniu granic terenów budownictwa mieszkaniowego i zagrodowego, przejmowanych na własność państwa na podstawie przepisów o terenach budowlanych na obszarach wsi lub terenach budowlanych na obszarach miast i osiedli, a nadto w wyniku decyzji terenowego organu administracji państwowej stopnia podstawowego wydanej w trybie przepisów o planach realizacyjnych o przeznaczeniu jej na cele niezwiązane bezpośrednio z produkcją rolną.

Zgodnie z poglądem judykatury, jaki ukształtował się co do wykładni przepisu § 1 rozporządzenia, w jego pierwotnego brzmienia, a który zachował aktualność także po jego kolejnych zmianach, przeznaczenie nieruchomości lub jej części, która jest lub może być użytkowana na cele produkcji rolnej, w zatwierdzonym miejscowym planie szczególnym określonym w art. 17 ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. o planach zagospodarowania przestrzennego na inne cele niż związane z produkcją rolną, podobnie jak objęcie takiej nieruchomości uchwałą o wyznaczeniu terenów budowlanych na podstawie art. 4 ust. 6 ustawy z dnia 31 stycznia 1961 o terenach budowlanych na obszarze wsi, pozbawia tę nieruchomość charakteru rolnej (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 1967 r., III CZP 36/67, OSNC 1968, nr 2, poz.16, patrz także uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 1964 r., III CO 47/64, OSNC 1965, nr 10, poz. 159). Jak trafnie wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 17 maja 1964 r., ani plan regionalny, ani miejscowy plan ogólny nie przesądza jeszcze

o przeznaczeniu określonych terenów, realizacji podlega bowiem dopiero plan szczegółowy i to po wyłożeniu jego projektu do publicznego wglądu, rozpatrzeniu uwag i wniosków oraz zatwierdzeniu przez właściwą władzę.

Użyte w § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia. pojęcie „decyzji terenowego organu administracji...” oznacza więc decyzje o miejscowym szczegółowym planie zagospodarowania. Dokonana przez Sąd Okręgowy wykładnia powołanych w skardze przepisów rozporządzenia okazała się więc błędna także w tym zakresie.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).